

"Dernek"

Tadić, Mislav

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:739913>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-28**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU
ODSJEK ZA VIZUALNU I MEDIJSKU UMJETNOST
SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ SLIKARSTVO

MISLAV TADIĆ

DERNEK

DIPLOMSKI RAD

Mentor: doc. art. Hrvoje Duvnjak

Osijek, 2023.

Sadržaj

1.	Uvod.....	3
1.1.	O slikarstvu renesanse i baroka	4
1.2.	Realizam kao stil.....	6
2.	Tema: analiza	8
3.	Proces rada.....	11
4.	Zaključak.....	13
5.	Sažetak	14
6.	Popis literature :.....	15

1. Uvod

„Nothing is less real than realism. Details are confusing. Only by selecting, omitting and emphasizing do we advance to the true meaning of things.“ (Georgia O' Keeffe)

Nitko pouzdano ne zna razloge nastanka slikarstva u određenom trenutku ljudske povijesti. Naime, antropolozi nas uvjeravaju da se moderni čovjek (*homo sapiens*) od prije 150 tisuća godina biološki uopće ne razlikuje od današnjih ljudi. S obzirom na tu činjenicu, kako to da se slikarstvo javilo relativno kasno, oko 35.000 pr. Kr.? Zašto ne ranije? Kada opisuju nastanak čovjekovog svjesnog likovnog oblikovanja, od otiska dlana do prikaza životinja koje su ga fascinirale, znanstvenici će pribjeći (pomalo oportunistički) terminu – „kreativna eksplozija“, no, ipak nam ne nude jasne razloge zbog čega se ista nije puno prije dogodila ako su potrebni uvjeti u fiziološkom ili biološkom smislu već postojali? Bilo kako bilo, ljudi su na neki način shvatili kako se linijama, bojama i plohama može vizualizirati prepoznatljiva stvarnost. Od tada pa sve do naših dana primijetit ćemo izmjenu povijesnih razdoblja sa svojstvenim načinima oblikovanja, odnosno komponiranja (Ivančević, 1997: 107). Uglavnom, u čitavoj toj davno započetoj priči ključna je motivacija ljudskog bića koja ga i dalje čvrsto drži uz pomoć ugljene prašine, obojenog pigmenta ili nekog drugog materijala ne bi li ostavio trag vlastite egzistencije intuitivno osjećajući da u čitavom kozmosu njegovo djelovanje nije nevažno. U tom smislu moj diplomski rad produžetak je tog istog nastojanja.

Slika 1: Otisak ruke iz špilje Pech Merle u Francuskoj, oko 35000 pr. Kr.

1.1. O slikarstvu renesanse i baroka

Govoriti o slikarstvu kroz povijest znači govoriti o stilu. Sam stil bi podrazumijevao zajednička svojstva likovnih djela nekog razdoblja. Uspoređujući tako primjerice renesansu (16. st.) i barok (17. st.) uočiti ćemo evoluciju likovnog izraza spoznaje stvarnosti kao prevladavajuće paradigme u oba velika stilska razdoblja. Očigledan primjer za to je upotreba piramidalne kompozicije u renesansnom razdoblju kao artikulirano uvjerenje umjetnika kao sprovednika kolektivnog osjećaja da je stvarnost stabilna i učvršćena vječnim matematičkim zakonima (Ivančević: 109). Barokna epoha će matematičke zakone promatrati kroz dinamizam i beskrajnost svemira kao prostor sila akcije i reakcije. U samom slikarstvu razlike između renesanse i baroka vrlo je lako uočiti: renesansni slikar će jasno ocrtati konture lika, dok barok voli da se oblici slikovito pretapaju; renesansne slike su relativno plošne, barokne dubinske; renesansna kompozicija je jasna (svi akteri na slici su prepoznatljivi), barokna nejasna (prikazani akteri vrlo često su okrenuti od promatrača, skrivena lica), renesansni majstor inzistira na harmoniji, kontrasti su balansirani težeći preciznom promatranju, kompoziciji te idealiziranom prikazu; barok voli osjećaj pokreta i energije, snažne kontraste svjetlosti i sjene u dramatičnim i teatralnim dijagonalnim kompozicijama.

Slika 2: Leonardo Da Vinci,
Dama s hermelinom, 1489.

Slika 3: Raffaello Sanzio,
Bogorodica, 1505.

Slika 4: Diego Velásquez,
Male dvorske dame, 1656.

Slika 5: Peter Paul Rubens,
Skidanje s križa, 1612.

1.2. Realizam kao stil

Bilo kako bilo, i renesansni idealizam i barokni naturalizam odrazi su spoznaje i iskustva umjetnika kao i vremena u kojem su djela nastajala. Realističke tendencije u slikarstvu protežu se gotovo kroz čitavu povijest likovne umjetnosti. Obilježavaju ga četiri modela u organizaciji likovne kompozicije: prikaz, tema, sadržaj i značenje. Realističnom slikarstvu vizualna sličnost s prikazanom situacijom je imanentna, doslovno i direktno podudara se s predmetima i tijelima u svijetu. Dakako, treba jasno razlikovati motiv od teme pa tako primjerice golo Kristovo tijelo je motiv (polu)akta, dok tema može biti *Ecce homo*, *Skidanje s Križa*, *Mrtvi Krist* i sl.

Zato se u sadržaju figurativnoga slikarstva prepoznaje prostor te svi likovi i objekti u slici, dok značenje može biti doslovno ili nedoslovno (metaforičko, alegorijsko ili simboličko). Prikaz je redovito smisleni i značenjski sistem materijalnih i značenjskih odnosa unutar djela, odnosno konstrukcija nastala ljudskim djelovanjem. Obuhvaća smještaj oblika u slikarskoj sceni te sve ono izvan nje. Definiira se kao mentalna slika, predodžba ili verbalni prikaz mogućega i aktualnoga svijeta.

Ipak, tek u 19. stoljeću, realizam kao takav postaje zaseban stil kao rezultat angažiranosti umjetnika koji su željeli izraziti dramu svoga vremena, odnosno dramu svakodnevice služeći se doslovnim opisivanjem ponekad i najsitnijih detalja (naturalizam). Svojevrsnim ocem realizma u slikarstvu smatra se Gustave Courbet koji je slikao težak život radnika u kamenolomu kao i seoske sprovode želeći im dati notu uzvišenosti koje su u životu inače bili lišeni. Slično su stvarnost oko sebe promišljali i Jean François Millet dok je slikao seljake u poljima ili Honoré Daumier svojim slikama pralja u pariškim slamovima.

Ne treba zaboraviti utjecaj Théodorea Géricaulta i njegove slavne slike *Splav Meduza* na razvoj realističkih tendencija u slikarstvu 2. pol. 19. stoljeća. Unatoč činjenici kako se sama slika može jednim dijelom opisati i kao romantičarsko djelo, svojim realističnim opisom likova i čvrstoćom modelacije prikazani brodolomci koji se nadaju spasu doslovno postaju dijelom promatračeve stvarnosti.

Slika 6: Théodore Géricault, *Splav meduza*, 1818.

Narativnost je u slikarstvu 20. stoljeća gotovo potpuno iščezla. Slikari su koristili realistične scene pa čak i fotografske predloške u svojim slikarskim realizacijama (fotorealizam primjerice), no to je uglavnom bilo bavljenje slikarstvom kao metajezikom pri čemu je usporedba između figurativnog i apstraktnog aspekta slike postala suvišnom.

2. Tema: analiza

Diplomski rad pod nazivom *Dernek* analizira pojam vezan za *Bakanalije*, sliku Celestina Medovića. Tema rada je skupni portret. Riječ je o prikazu skupine studenata, kolega sa studijske godine, na organiziranom tulumu, koji se, opraštajući od studija, opuštaju uz neumjereno konzumiranje alkohola. Slika prikazuje trenutak iz vlastitoga studentskog života. Organizirao sam tulum na akademiji s određenim kolegama iz generacije. Na unaprijed postavljenu scenu pustio sam kolege da se druže. Rasvjetu je postavio profesor Vjeran Hrpka dok je nekontrolirane prikaze snimila kolegica Josipa Henizelman.

Slika 7: Celestin Mato Medović, *Bakanal*, 1893.

Slika 8: Mislav Tadić, *Dernek*, 2023.

Prostor slike je riješen planovima, točnije riječ je o njih četiri. Srđana (djevojka u naslonjaču, lijevo) i Niko (mladić u donjem rublju, desno) nalaze se u prvome planu. S druge strane, Ivan (mladić koji je drijemao), Vedran (mladić duge kose), Laura (djevojka plave kose) i ja smo u drugom planu. U trećem je prijatelj Juraj, poznatiji kao Žika, koji pomalo vreba iz sjene direktnim pogledom prema promatraču. Djeluje pomalo demonski i jezivo, kao da bdije iznad Ivanove i moje glave. Njegov portret je utišan, ugašen blagom sjenom. U četvrtom planu je blago osvijetljeni zid koji se proteže u širinu, okružen s nekoliko jedva primjetnih elemenata. Izvor svjetlosti širi se kompozicijom iz jedne točke, kao što je to prikazano na slikama Georgesa de La Toura. Svjetlost, koja pada odozgo direktno na lica likova, podsjeća na Caravaggiovo znamenito djelo *Pozivanje Svetoga Mateja*. Na prvi pogled, slika podsjeća na prikaz posljednje večere, radi zajedništva i okupljanja oko stola. No, na stolu se nalazi sve drugo, samo ne hrana. Pisoar, koji je imao funkciju pepeljare, sasvim je slučajno završio na stolu u samome centru kompozicije. Aluzija na dobro poznatoga Marcela Duchampa i njegovu fontanu, odnosno pisoar izložen u konceptu ready-madea (gotovog, izloženog predmeta).

Slika 9: Georges de La Tour,
Igrači kocke 1650.

Slika 10: Caravaggio, *Poziv Svetom Mateju*, 1600.

U radu se, također, pojavljuje indirektan autoportret na kojega se autor slike baš i ne ponosi. Razlog tomu je pretjerana konzumacija alkohola (naime, pronašla se rakija u boci od pelinkovca). Pognuo je glavu prema dolje da mu se ne vidi lice. Valja istaknuti kako se autor srami svoga stanja te ne želi odati izgled svoga lica javnosti. S druge strane, Niko je odlučio biti modelom za akt. Portreti većine drugih likova jasno su prikazani, osim djevojke u lijevom kutu. Vidimo kako se igra s noktima, nije konzumirala alkohol i nije htjela odati svoj identitet. Likovi

su prikazani ekspresivno, a što možemo vidjeti po portretu Vedrana koji gleda zbunjeno prema autoru, a u konačnici vidi sasvim nešto drugo.

Slika 11: detalj

3. Proces rada

Proces rada započinje realizacijom fotografije koja će kasnije služiti kao predložak za sliku dimenzije 300 x 200 cm, slikanu tehnikom ulja na platnu. Medij fotografije, kao reference, omogućava mi da si podijelim format u nekoliko kvadratića, kako na platnu tako i na fotografiji te pomoću mreže prenosim crtež na platno. Na taj način ubrzao sam skiciranje, postavu likova i samu kompoziciju.

Slika 12

Slika 13

Konturni, odnosno opisni crtež, naslikan je lazurom, četkom za radijatore direktno na bijelu podlogu. Kasnije je cijela površina prebojana. Tama i sjene tretirane su slojevito. Svaki mali dio platna preslikan je više puta impastom (debelim nanosima boje s naglašenom teksturom). Tehnika ulja na platnu zahtijeva višestruko preslikavanje kako bi se ostvarilo stapanje među tonovima, a to rezultira sporim sušenjem i debljim nanosima boje. Pri slikanju većega formata, kao što je ovaj rad, može se dogoditi da određeni elementi odvuču pažnju. Stoga je dobro pripremiti na podjednaku dovršenost u svakom trenu. S obzirom da sama fotografija ne pruža puno, važno je slikati i slijedeći logiku.

Slika 14

Slika 15

Slika 16

Slika 17

Slika 18

4. Zaključak

Prvi susret s ovako velikim formatom ulja na platnu bio je izrazito zanimljiv, kao i izazovan. Ovim radom shvatio sam da uvijek treba pročitati misli te da prema slikarstvu treba biti iskren i slikati slobodno. Skup portreta s individualnošću prikazanih likova i njihova psihologija predstavlja povezanost sa samim autorom. Slikarstvo je predivno jer slikar kroz svoje djelo može prenijeti dublje slojeve značenja. Osim estetske privlačnosti, slika može imati konceptualnu dubinu te tako izazvati percepciju gledatelja i potaknuti intelektualni angažman.

5. Sažetak

Oko dvjesto sati uloženo je u izradu ove slike. Tijekom toga vremena sva borba i frustracije dovele su me do zaključka kako treba nastaviti slikati. Cijeli rad svodi se na naturalistički prikaz skupnoga portreta. Naturalizam je reakcija na idealiziranost i stiliziranost prikaza u figurativnome slikarstvu, prikazuje stvarnost onakvom kakva jest. Portreti su slikani naturalistički tako da se dobije atmosfera teme i prikaza događaja. Ono što sam želio dočarati ovom slikom jest da konzumacija alkohola omogućava mislima da teku nesmetano i bez filtera, a što omogućava posve drugačiji umjetnički izričaj.

Ključne riječi: portret, autoportret, tulum, realizam, impasto, potezi kistom, kompozicija

Summary

About two hundred hours were spent on this picture. During that time, all the struggle and frustration led to the conclusion that one should continue painting. The entire work is reduced to a naturalistic depiction of a group portrait. Naturalism is a reaction to the idealization and stylization of representation in figurative painting, showing reality as it is. The portraits are painted naturalistically to capture the atmosphere of the subject and the presentation of the event as much as possible. What I wanted to convey with this picture is that alcohol consumption allows the thought to float freely, without any filter, allowing completely different artistic expression.

Keywords: portrait, autoportrait, party, realism, impasto, brush strokes, composition

6. Popis literature :

1. Ivančević, R (1997.) *Likovni govor: uvod u svijet likovnih umjetnosti*. Zagreb: Profil
2. Šuvaković, Miško, *Pojmovnik suvremene umjetnosti*, Zagreb, 2005.
3. Wolf, Norbert, *Diego Velázquez: Lice Španjolske*, Köln, 2007.
4. Neret, Gilles, *Peter Paul Rubens*, Köln, 2006.
5. Thoenes, Christof, *Rafael*, Köln, 2007.

Internetski izvori fotografija:

<https://time.com/3447660/scientist-secrets-from-leonardo-da-vinci-painting-ladywith-an-ermine/> 25. 6. 2023.

https://www.wikidata.org/wiki/Q2035209#/media/File:Madona_del_gran_duque_por_Rafael.jpg 25. 6. 2023.

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/31/Las_Meninas%2C_by_Diego_Vel%C3%A1zquez%2C_from_Prado_in_Google_Earth.jpg/350px-Las_Meninas%2C_by_Diego_Vel%C3%A1zquez%2C_from_Prado_in_Google_Earth.jpg 26. 6. 2023.

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/d2/Descent_from_the_Cross%28Rubens%29_July_2015-1a.jpg/270px-Descent_from_the_Cross_%28Rubens%29_July_2015-1a.jpg 27. 6. 2023.

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/99/Th%C3%A9odore_G%C3%A9ricault_-_The_Raft_of_the_Medusa_-_WGA08630.jpg 27. 6. 2023.

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/38/Paul_C%C3%A9zanne_-_The_Basket_of_Apples_-_1926.252_-_Art_Institute_of_Chicago.jpg 27.6.2023.

https://hr.wikipedia.org/wiki/Paleoliti%C4%8Dka_umjetnost#/media/Datoteka:Pech_Merle_main.jpg 27. 6. 2023.

<https://nmmu.hr/wp-content/uploads/2021/07/MG-7088-4-scaled.jpg> 27. 6. 2023.